

דינים והשקפות לחג השבועות - שיעור 390

I. הדינים

(א) עמידה לקריאת עשרת הדברות בחג השבועות

עייין בשו"ת יחזקאל דעת (ה - כ"ט) שהביא דעת הרמב"ם בתשובה (מ"ו) דראוי לגעור בהם לפי שמעשה זה מדרכי המינים הוא שאומרים שיש יתרון לעשרת הדברות על שאר פרשיות התורה ועייין בברכות (י"ג) שבקשו חז"ל לקבוע לומר פרשת עשרת הדברות בבתי כנסיות בכל יום ויום ולמה לא קבעו מפני תרעומת המינים עייין באג"מ (ד - כ"ג) שכתב דכיון שנהגו לעמוד גם בשירת הים רואין שאיכא עוד דברים שעומדים ועוד דאף שאפשר לחוש לתרעומת המינים בסברא בעלמא אין להקפיד בשביל זה כל זמן שלא אירע שהמינים יטעו את הע"ה לומר כן כמו שהיה בברכות (י"ג).

(ב) לענין הדלקת הנרות לנשים בליל שבועות אם צריך דוקא בלילה משום תמימות

עייין בספר פסקי תשובות (ת"ז - ז) דאפילו לנשים אלו שמדליקות בכל יו"ט מבעוד יום מ"מ בליל שבועות ידליקו אחר צאת הכוכבים כי כיון שנהגו הנשים לברך שהחיינו בשעת הדלקת נרות הרי הן מקבלות קדושת עיצומו של יום וכקידוש הוא (לוח ארץ ישראל להגרי"מ טיקווינסקי) הדלקת נרות בשאר יום טוב תלוי במחלוקת הראשונים שיטת בעל המאור והמאירי (ש"ט כ"ג) דס"ל שידליקו בלילה ושיטת הרמב"ם (ל - ה) שידליקו מבעו"י ואולי משום דגם ביו"ט שני מותר להדליק נרות סמוך לחשיכה משום שיש בו הנאה וטעם המאירי שלא יטעו להדליק ביו"ט שני מבעו"י או כדי לציין שעיקר הדלקת הנר הוא משום סעודה

(ג) להמשיך לימודו אחר עלות השחר אפילו לא אמר ברכת התורה עיין

בשו"ת מהרש"ג (ה - ס"ב) שיש להתיר כמו שאר ברכות השחר אחר עשייתן כמו מלביש ערומים אחר לבישת בגדים או שעשה לי כל צרכי אחר לבישת מנעלים

(ד) עשיית מלאכה בבין השמשות שבין יו"ט ראשון לשני ושכין יום טוב שני לחול ליהנות ממנה מיד בבין השמשות

עייין בחידושי רעק"א (מריס ס"ט: ד"ה מה) שכתב דכיון שבבין השמשות כל רגע ספק הוא שמא עכשיו המעבר מיום ללילה א"כ אם יעשה מלאכה בבין השמשות אף שהנאתו כשעדיין בביה"ש מ"מ שמא בשעת עשיית המלאכה יום הוא ובשעת הנאה כבר לילה ונמצא מכין מיו"ט לחבירו וסיים שיש להתיר במלאכת דרכון מטעם ס"ס אבל במלאכת דאורייתא צריך להחמיר דהוי דבר שיש לה מתירין ומ"מ כתב "וחידוש כזה לא הוי שבקי הפוסקים מלהודיענו רצ"ע לדינא" ולכן החמירו טלטול המחזוריים וספרים ומטפחות ברה"ר והדלקת נר מנר ולא לעשן בזמן זה של ביה"ש (הגדה של בית הלוי בדיני יום טוב בשם הגר"ח והגרי"ז מכריסק ועוד) ועייין בנטעי גבריאל (דף רי"ד - רט"ו) וכן סבר הגרי"ש אלישיב להחמיר במלאכת דאורייתא (יום טוב שני כהלכתו דף שכ"ג) כן משמע מהשאגת אריה (נ"ז) שהביא מביצה (י"ט:ו) דביה"ש דיו"ט אסור להטביל כלים דשמא ימא הוא ומוכח דשיטתו הוא דחיישינן שמא בשעת הטבילה עדיין יום וכשמשתמש בכלי הוי כבר לילה וכ"כ השו"ת שו"מ (ז - י) דעת הגרש"ז אויערבך (שהובא ביום טוב שני כהלכתו דף שכ"ה - שכ"ז) עייין בשיעור 236

(ה) דעת המתירים בלקיחת תרופות ביום טוב ראשון

עייין במג"א (תקל"ז - סק"ז) שמביא מתוספתא דמותר לשתות דבר שהוא משום רפואה בחול המועד משמע דביו"ט אסור לשתות וקשה הלשון "משמע" דזה הלכה מפורשת דאסור עייין בשו"ע (ת"ז - ז) דמותר רק ביום טוב שני וכן פסק המ"ב (תקל"ז - סק"ה) דאסור לשתות דבר שהוא משום רפואה אטו שחיקת סממנים (מג"א ופמ"ג) ביום טוב ראשון. ולכן אפשר לומר דהשו"ע (ת"ז - ז) מיירי בעשיית התרופות ע"י מלאכת דרכון כמו כחול לעינים אבל על אכילת או שתיית תרופה ביו"ט אשר אינה כרוכה בשום מלאכה דאורייתא או דרכון

ואיסורה משום שחיקת סממנים לא פירש מה דינו ולכן המג"א כתב דמשמע מהשו"ע (תקל"ז) דאסור. ועיין בשו"ת אבני נזר (ש"ד - ושי"ה) שהסכים להשפת אמת דהתוספתא מיירי ברפואות שמזיק לאדם ורק אחר כמה ימים מתגלה תועלתן אבל סתם תרופה מותר לקחתן ביו"ט והאבני נזר אסר משום גזירה יום טוב אטו שבת ועיין בירושלמי (פרק י"ז דשנת הלכה ז' צ"ג) דאסור להקל שאמרו שם מהו לגבל הקילור (eye medicine) ביום טוב ומבואר דרק משום הגיבול אסור אבל לא אסר לו השימוש בקילור שהוא לרפואה למעשה - צריך שאלת חכם המומחה בענינים אלו אם מותר לקחת תרופות ביום טוב ראשון ושמעתי מרב דוד פיינשטיין דאין חילוק בין יום טוב ראשון לשבת

(ו) **בענין להתקלח במים קרים כל גופו בשבת וביו"ט - עיין באג"מ (ד - ע"ה)** דבלא צער יש להחמיר אף שלא מצינו בספרי רבותינו מנהג להחמיר אבל כשמצטער מחום היום רשאי להקל ועיין בשיעור 63 ועיין בשו"ת באר משה (ו - ע"ג) שמתיר דוקא אם יסיר הבורית ויציין הכרז של מים חמים מע"ש ויכסה ראשו בכיסוי ניילאן על שערו כן התיר הקצות השלחן (קל"ג - ה"ה ח)

II. **חייב אדם לשמוח בזה החג ביותר** עיין בפסחים (ס"ח:) דמר בריא דרבינא עומד בתענית כל השנה חוץ מפורים ושבעות וערב יום כיפור ורב יוסף אמר דאי לאו ההוא יומא הרי אנשים הרבה בשוק ששמן יוסף ומה ביני לבינם ועבד עגלא תילתא שהוא שמחה ביותר

III. ההשקפות

(א) **שבועות הוא זמן מחילת עוונות גם בזמן הזה** עיין במדרש רבה (ש"ש ד - ד) דאמר להן הקב"ה מכיון שקיבלתם עליכם עול התורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימכם וכ"כ הרוקח (ר"ה) שאף בזה"ז בכל חג עצרת שמקבלין עליהם עול התורה נמחלין כל עוונותיהם ובשם שיחות חיים מרב נ"ח אינפלד הביא מהשל"ה דשבועות הוא יום הדין על ביטול תורה וזה טעם המנהג לעסוק בתורה כליל החג כדי להכין עצמו לזכות למחילת עוונות ובפרט העוונות של ביטול תורה (עיין בספר מבקשי תורה תשנ"ג)

(ב) **להכיר שיש ה' יתברך ולהכיר חסדו הגדולה ולאהבתו** - אמרו חז"ל ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי במעשה המרכבה שהיא ראתה רכב יורד מן השמים ובתוכו פה של פר ויורד להציל קהל ישראל מיד המצריים ואמרה השפחה זה קלי ומה שראתה בודאי לא היה ה' מ"מ היא מבינה באמונה שלימה שיש אלוקות וזה עיקר תכלית הבריאה

(ג) **כל אחד יכול ליגיע למדרגה גדולה** עיין בדרש משה (דף ק"י) דיש לפרשת במדבר שייכות גדול לשבועות שהיא להוציא מאלה שמתרשלין ללמוד בחשבם שלא יגיעו למדרגה גדולה בתורה ולכן נאמר ענין המנין בלשון שאו שבוה מתנשאים כל אחד ממדרגתו בראותו שהוא שוה לימנות אותו בהמספר ממש של הגדול ששניהם נמנים רק לאחד א"כ גם הוא יכול לבוא למדרגה הגדולה וכל אחד ואחד לפי כחו ולפי כשרונו לעבוד את ה' בשמחה ובאהבה גדולה

(ד) **ובו תדבקו** עיין בדרש משה (ז' - דף ע"ג) דאחר שירד משה שאל השטן מהקב"ה היכן התורה ונראה שהשטן טען שכיון שקשה לבני אדם לקיים הז' מצות איך יתן התורה להם אמר ליה הקב"ה איכא אנשים שיכולין לקבל התורה לך אצל בן עמרם ושם תראה הנהגה ע"פ התורה וממנו ילמדו כל ישראל ולא רצה משה בענוונתו להתפאר שהוא יכול לזכות בתורה ובמצות אמר לו הקב"ה כי רק בזה שאינו סובר שהוא ראוי יכול לזכות לתורה ומצות ובשביל זה היה זוכה לגדלות ונקרא ע"ז משה עבדי ואף דהאמת שצריך ענוה להשגת התורה ולהיות מרביץ תורה בישראל מ"מ צריך גם לגלות זה ולכן אמר ה' למשה בדאי אתה ואבאר

(ה) **היוצא מדברינו** דיש ד' עיקרים לדעת (כ) אהבת ה' ותורתו (כ) השתדלות לגדלות לפי כחינו (ג) לדבוק לתלמוד חכם שהוא עבד ה' (ד) ודליל שבועות יהיה ליל של הכנות וקבלות ללימוד התורה ולמידות טובות ובזכות זה נזכה למחילת עוונותינו ולביאת המשיח כב"א

חג שמח

נצט"ס לילוי נשאות אבי אורי ר' אליעזר ל"ס"א ב"ר יעקב ארזבי ע"ה א"א אורני' האלה רחל ב"ר גרשון חנוך הסניך הכהן ע"ה